

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

S. Benedicti Abbatis & Confessoris festo Paraphrasin Epistolæ, require in
festo S. Antonij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

Apocal. 11.

hic semper molliter, delicate, voluptuose vixisse. O si possemus vel ad exiguum spacium videre miseras, quas modo patiuntur, semper quæ pati cogentur, fortassis melius nobis prospiceremus. Quantum hic in delictis fuerit, tantum iam illic sentiunt luctum & tormentum. Sed hæc nisi Deus vestris in cordibus operetur, nos sermone nostro parum proficimus. Tam multa dicuntur, leguntur, audiuntur, horrenda, tremenda, pauenda, & tamen nos semper idem permanemus, semper eodem in luto hæremus. Quod utinam videat, & pro sua ineffabili benignitate misereatur Deus ac Dominus noster, qui, ne in æternum periremus, animam suam posuit pro nobis, nihil quæ expectat magis, quam ut à vitijs auersi, & ad ipsum conuerfi, faciamus quæ præcepit nobis, sicquæ mereamur esse amici sui, & quicquid petierimus in suo nomine impetremus, ad laudem & gloriam ipsius, Amen.

Ioan. 10.

Ioan. 15.

IN FESTO SANCTI GREGORII PAPAE
require omnia supra, in Festo scilicet S. Nicolai Episcopi.

IN FESTO SANCTI BENEDICTI ABBATIS
& confessoris, epistolæ huius Festi Paraphrasin require supra in Festo Sancti Antonij
Abbatis.

EXEGESIS EVANGELII EIVSDEM FESTI.

Luce duodecimo.

QUVM multa sint aduersus vitia valde efficacia & opportuna remedia, nullum tamen ferè tantam videtur habere vim & energiam, ut incertissima mortis hora. Ad eam prouidendam hortatur nos Dominus in Euangelio diei istius. Quid enim tam stultum, tam temerarium, tam impium esse queat, quam quum certus sis te breui euocandum ex hac vita & rapiendum ad tribunal æquissimi iudicis, tamen nihilominus ea perpetrare, quæ te faciant æternæ damnationi obnoxium, & reum iudicij æterni? Ergo vel sola mortis ambiguae sedula & seria cogitatio potest hominem abundè inducere, ac permouere ad deserendam seculi iniquitatem, & sectandam iusticiam. Videmus, & certissima discimus experientia, innumeros in ipso ætatis flore, in ipso fortunæ aridentis prosperrimo statu rapi subito ex hac luce: & quia sceleribus obstricti sunt, nec spacium penitendi eis præstitum est, mergi in inexplicabiles & immanissimos semperq; duraturos cruciatus inferorum. Quæso non potest hoc rotis nos concutere visceribus, ut non audeamus vel ad momentum iacere in quouis mortifero crimine, ne & nobis eueniat tam horrendus & inopinatus exitus? Sed quid agimus, quando plebsque sic fascinat peccandi fallax & cæca libido, ac amarissima dulcedo, ut nolint quicquam vnquam cogitare de vitæ huius breuitate: sed adeo totos se dent presentibus gaudijs & voluptatibus, quasi in ijs semper sint victuri? Videant illi obsecro, & animum aduertant ad amantissima Saluatoris consilia & præcepta, audiantq; cordis & corporis auribus ipsum fidelissimè admonentem atque dicentem:

Sint.

VI
22

Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.

Lumbos præcingere est voluptates molles ac fallaces studio continentie edomare ac pessum premere, non sic viuere vt liber carni & sanguini, sed vt ratio dicat, & Deus præcipit: in carne quidem viuere, sed non secundum carnem militare, sed facta carnis spiritu mortificare. Quod est angelicâ imitari puritatem, & templum Spiritus sancti ab omni spurcitie seruare immaculatum. Hæc continentia vsque adeo etiam illis qui in matrimonio degunt necessaria est, vt non liceat illis nisi propriam nosse coniugem, & in ipso vsu matrimonij non voluptatem spectare carnis, sed prolium quæ Deo seruiant, & hæredes cali effici mereantur, procreationem. Maximè verò decet homines semper & vbique à se carnis voluptates abijcere, & honestatem amplecti, vt quemadmodum ratione à bestiis secernuntur, sic vitam quoque suam ab illarum consuetudine auocent. Illæ namque prono imperu sensuum appetitionibus obsequuntur, quia nesciunt turpitudinem ab honestate discernere: nos verò qui rationis lumine pollemus, tam debemus virtutis ac honestatis tenaces esse, vt nihil admittamus vnquâ, quod adiunctam habeat peccati turpitudinem. Quod si sensus voluptatis quædam insania titillat, si alia ad manum non habentur remedia, cog tandus est ignis tarrareus, qui dirisimè semper vret impios, libidinis ignem hic neutiquam restinguentes, vt sic ignis igni extinguatur, & flamma flammam superet. Ita habebimus lumbos præcinctos. Sed non sufficit abstinuisse à malis, nisi etiam bene agamus. Vnde porro iubet Dominus, vt sint lucernæ ardentes in manibus nostris: quod nihil est aliud, quam vt semper proximis nostris optima exempla præferamus, in quibus sit lumen veritatis, & ardor charitatis, vt suo lumine proximos quid fugiendum, quid sectandum sit doceant: & suo ardore ad peccati odium, & virtutis amorè inflament. Efficacissima namque illa sunt exempla, quæ lucent pariter ac ardent.

Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum quando reuertatur à nuptijs: vt quum venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei.

Serui qui domi resident, & expectant Domini reditum, non possunt certam nosse horam. Itaque omne temporis punctum suspectum habere coguntur. Ita plane decet & Christianum quemlibet omnem vitæ præsentis horam tanquam vltimam habere suspectam, atque ea re semper boni quippiam agere, & summè vitare omne peccatum, vt possit omni momento paratus occurrere redeunti Domino suo Iesu Christo. Redibit enim ille ad nos vbi moriendum fuerit, & pro meritis nos aut puniet, aut coronabit. Non potest autem confestim illi aperire, quisquis adhuc à vitijs perfectè purgatus non est. Nam quamdiu adhuc aliquid vitij hæret in animo, quod non satis displiceat, necesse est eiusmodi homo cunctanter aperiat Domino pulsanti, & ad aduentum illius trepidet. Confestim ergo aperiant, qui modo sua mortificant vitia, & externum atque internum hominem suum sollicitè reformant, vitijsquæ funditus mortui sunt: quales sunt homines perfecti, qui vitam habent in patientia, & mortem in desiderio. Facile autem

Lumbos præcingere quid sit.

2. Cor. 10. Coloss. 3. Continentia in matrimonio qui seruanda.

Tentationes quoniam vincendæ sint.

Lucernas ardentes manibus tenere quid sit mystice.

Vitæ huius omnine tempus quoniam suspectum haberi debet.

Quoniam Domino redeunti aperiri debent confestim.

ex his verbis Domini Iesu licet intelligi, quanto per nos velit omnia quæ mundi sunt despiciere, curas, sollicitudines & occupationes omnes non necessarias ad beatam consequendam vitam abijcere, & id solum perpetuo agere & curare, vt quandoconque redire volet, nos prorsus ad iter expedire simus. Quorsum ergo atinet diuitijs cumulandis nauare operam, honores ambire, terrenis occupationibus implicari, quando hæc omnia nos auocant & abstrahunt ab expectatione Saluatoris? O quàm multi fallunt sese, dum obliuisci salutis suæ, sectantur inania. O homo Christiane in cælis tua est hæreditas, & tu terram colis? Iam iamque Dominus tuus tecum rationem positurus aduenit, & tu aliena trahis?

Math. 15.

Beati serui illi, quos quum venerit Dominus, inuenierit vigilantes.

Vigilare vere
quàm dicantur.

Qui in vitijs iacet, in tenebris est. Ergo qui in gratia & charitate possit, illi vigilant. Itaque beati serui illi, qui iniquitatis tenebras à se sollicitè repellunt, & diuinæ gratiæ lucem magis ac magis in se augere nituntur, idè semper virtutum actionibus incumbendo, & suæ salutis perpetim inuigilando, vt quicquid obscurum ac tenebrosum est, ex se profligent, nulla ratione se pariantur à desidia & torpore superari, sed tanquam fideles ac strenui serui in exequendis mandatis Domini sui iugiter vigilent, dicentes cum Propheta: *Oculi mei semper ad Dominum*. Itemque: *Sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum*. Et quis non merito vigilet, quando, vt ait diuus Petrus Apostolus, *aduersarius noster diabolus tanquam leorugiens circumit, querens quem deuoret*? Nunquam dormit diabolus: ergo semper vigilet seruus Christi, ne incurrat in dentes latenti leonis illius. Undique tela volant, omni ex parte imminet nobis pericula multa, tentationibus varijs & insidiosis nunquam non impetimur: nisi ergo vigilemus, fieri non potest, quin grauiter vulneremur. Eam ob rem admonet nos Propheta, vt solliciti ambulemus cum Deo nostro, non vt insipientes ac stolidi, qui non vident, aut non curant sua discrimina, sed vt sapientes, ne per incuriam & dissolutionem ab hostibus captamur.

Psal. 24.
Psal. 127.

1. Pet. 3.

Mich. 6.
Ephes. 5.

Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere: & transiens ministrabit illis.

Soleat homines magnis propositis præmijs effici alacriores. Ea de causa Dominus Iesus cupiens nos amplectenda, & exequenda præcepta admonita sua promptos ac strenuos reddere, maximam pollicetur nobis mercedem: nempe vt post huius miseræ vitæ excubias, vigilias & labores, in regno cælorum felicissimè quiescamus. Si enim quandiu hic viuimus, ipsi fideliter & ex animo seruiuerimus, neque nos laboris molestia frangi, aut illecebrosis abduci voluptatibus permiserimus, potius eligentes cum ipso Domino nostro perseverare fortiter in cruce, & in via veritatis ac iustitiæ, etiamsi multa propterea sint aduersa sustinenda, nimirum vbi tempus aduenit, quo ex præcepto Imperatoris nostri ex castris militia temporalis ad superna cæli palatia euocandi sumus, tum per seipsum præcinget ac præparabit sese ad remunerandos nos pro regia maiestate & opulentiâ, & faciet nos

nos discumbere, id est summa & ineffabili quiete refici. tanto felicius & gloriosius, quanto hic duriores & crebriores illius causa labores perpeffi crimus. Et transiens, id est, singulos quosque iucundissime visitans, ministrabit nobis seipsum totum. Ipse est enim primum nostrum, ipse rota beatitudo nostra. Quæ verò mens capere, nedum lingua explicare sufficiat, quid felicitatis, quid gloriæ, quid gaudij, contineat quod dicitur. Ministrabit illis? Beati quibus tu ministrabis Domine Iesu. O homo Christiane viriliter age, & confortetur cor tuum, & noli deficere in laboribus & doloribus. Discumbere quidam mystice fit.

Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi.

Ne quis desperare possit, eo quod ætatem in vitij detriuerit, diuina misericordia omnibus spem præbet veniæ, si tantum velint respicere. Peccasti in pueritia: malum quidem id est, quia sacramentum militiæ tuæ violasti, & fidem Domino tuo præstitam non seruasti, atque adeo vero Domino tuo contempto, ad castra vilissimi & crudelissimi hostis illius diaboli transugisti. Sed noli desperare. Rex tuus paratus est in gratiam te recipere, si vel in adolescentia, tanquã secunda vigilia probè te gesseris. Psalm. 94. Quod si iam multos habes ætatis annos, eosq; malè exegisti, maior est illa iniuria regis tui tot annis militasse inimico suo: verum adhuc reuertere, & priorem infidelitatem maiori studio ac fide compensa, & haudquaquam abijciet te Dominus tuus. Noli tertiã senescentis ætatis vigiliam negligere: te ipsum poenitentia laments afflicet, plura lachrymis iram Imperatoris tui, præueni faciem eius in confessione, illius benignitatem profunda humilitate & continuis obsecrationibus tibi concilia: & quanto fuisti scelerator, tanto sis deinceps ad omnem regis tui exequendam voluntatem studiosior. Crede mihi, si sic egeris, breui inter amicos suos te annumerabit, omnium iniuriarum prorsus oblitus. Videmus hic immensam Dei bonitatem, hominum improbos mores & duras iniquitates tam benignè tolerantem, tam paratam remittere. Sed nemo illius clementia abutatur. Misericordissimus est: at si te non emendaueris, iustissimum experieris.

Hoc autem scitote, quia si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret vtique & non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet.

Aptissima similitudine prouocat nos ad præueniendam incertam mortis horam, ne nobis impropijs superueniat, quemadmodum fur solet, tum maxime domibus suffodiendis incumbere: quando nihil minus timeatur. Quod si tempore vigilet paterfamilias, nõ potest aliquod furis dânum metuere. Ita & nos si semper preparati simus ad mortem, nihil est quod ex ipsa nobis formidemus. Sed quare voluit Dominus nescire nos illam metuendam horam? Vt semper solliciti simus, nec vnquã yana securitate

Jacob. 6.

Moriendum
quibusnam
sit dum vi-
uimus.

Math. 15.

ritate dissoluamur. Ergo dilectissimi semper nobis ob oculos versetur illa certo certius venturæ mortis hora, atque eius contemplatione vilesca- nobis mundus cum omnibus nugis suis, virtus & pro Deo suscepti labores dol-cescant. Ecce adest præforibus iudex, iam sententia data est vt emigramus. Cur ergo vanis nos damus gaudijs? cur animum præsentibus rebus implicamus? Moriamur dum adhuc viuere licet, vt mors ipsa irruens, non ter-rori nobis sit, sed gaudio & desiderio. Moriamur quotidie huic mudo, moriamur vitijs & concupiscentijs nostris, & nulla erit nobis ex corporis morte formidanda iactura. Qui verò nolunt sibi consulere dum licet, sed ita viuunt, tanquam mors nulla sequatur, illis Filius hominis terribilis adueniet dum minimè putabunt, & raptis ad tribunal suum summa cum seueritate exprobrabit, dicens: Stulti & miseri, quare non audistis benignissimam admonitionem meam, ne tam imparati veniretis ad conspectum meum? Vbi iam sunt voluptates, quibus me contempto, totos vos dedidistis? Ite nunc maledicti in ignem æternum, & qui nolulistis vitijs emori, nunc sine memoriamini in stagno pice & sulphure semper arfuro.

SERMO IN EODEM FESTO.

De charitate & iustitia duplici: omnium operum nostrorum quis scopus fore debeat, & de sanctorum exemplis imitandis

Charitas cū
vna sit virtus
cur duplex
dicatur.Math. 7.
Lucæ 7.

Placuit Deo, & inuentus est iustus. Ecclesiastici XLIII. Charissimi fratres Evangelica historia, omnis sacra scriptura, imo veritas ipsa Dominus noster IESVS CHRISTVS docet nos omnem perfectionem nostram consistere in charitate, quæ omnium obseruantiam mandatorum in se includit, omnem virtutem in se continet. Hæc autem charitas, est vna virtus sit & vnum donum, est tamen gemina, quia per duo præcepta mandatur, & duo (vt ita dicam) habet obiecta, scilicet Deum, & proximum. Quisquis igitur diligit Deum, non luxuriatur non maledicit, non est ebriolus, non est commensator vel compotator: sed est castus, verax, sobrius. Quare? Quia quicquid præcipit, aut vult ille quem diligit, libenter quoque facit illi qui diligit: & quicquid prohibet dilectus, ab eo abstinet: is qui diligit: quia non vult offendere illum, quem diligit, sed cõtendit illi placere: quia si non curat offendere, iam vtrique non diligit. Similiter est de proximi dilectio. Huius porro charitatis, quantum ad eius vtramque partem, perfectio in præallegatis verbis clarius exprimitur, quando sanctus iste pater Benedictus, cuius festum diem hodie celebrem ducimus commèdatur ab eo quod placuit Deo, & quod inuentus est iustus. In eo enim quod dicitur placuisse Deo, designatur perfecta charitas ad Deum, quæ est, vt faciamus voluntatem Dei. Hanc autem facit ille, qui diligit Deum: & qui diligit & facit beneplacitum Dei, placet vtrique Deo. Ille verò Deo non placet, qui voluntatem eius non facit. Vnde Dominus IESVS quosdam in Euangelio reprehendens: *Quid me, inquit, vocatis Domine, Domine, & non facitis quæ dico?* Ergo placuit Deo, hoc est, dilexit Deum, fecit quæ Deo sunt placita: & inuentus est iustus (intelligendum est vtrique ad proximum) quia non possumus esse iusti ad Deum, vt reddamus Deo quod suum est (nam hæc est iustitia & sic describitur

describitur, quod reddit unicuique quod suum est) quicquid facimus, adhuc iniuriles coram Deo & debitores manemus. Quid enim possumus facere, in quo possumus satisfacere tantæ eius nobis charitati prærogatæ, tantæ liberalitati exhibitæ, tantis beneficijs acceptis, tantis promissionibus consequendis, cum nihil sine ipso possumus facere? In ipso enim vultus in unum & sumus inquit Apostolus: *Quid retribuam Domino inquit Psalmista, pro omnibus quæ retribuit mihi.* Nunquã possum satisfacere pro culpis & peccatis iam abolendis, quando satisfaciã pro beneficijs acceptis, quando merebor & dignũ me faciã pro accipiendis? Ergo nõ possumus iusti esse corã Deo, id est, retribuere & reddere ei, sicut debemus. Sed ipse quia videt impossibilitatem nostrã, de paruo cõtentus est Sufficit namq; ei vt faciamus quod possumus, & quæ ipse vult. Ergo cum fecerimus quod possumus, & desideramus adhuc multa, & omnia quæ debemus facere, perficere, ipse nihil requirit vltra posse nostrũ: sed iustificabit nos, & dabit omnia gratis, ita vt in hoc quo placeamus ei de eius dono sit. Quapropter per hoc quod dicitur: inuentus est iustus, intelligitur ad proximũ: quia proximo fecit, & ad eum se habuit, sicut debuit, & iustum fuit. Et per hoc designatur charitas quam habuit ad proximum. Et videte quã discretè sacra scriptura loquitur, & modũ huius præcepti indicat, quem debeamus seruare. Instruimur namque ex cõmendatione huius S. Patris Benedicti, quomodo debeamus placere Deo, & iusti esse erga proximum. Iam dixi, quod non possumus iusti esse erga Deum, vt reddamus omnia quæ debemus ei, & retribuamus pro his quæ accepimus, sed vt placeamus. Non possumus autẽ ei placere, nisi fuerimus boni & virtuosũ: & ideo secure totũ studiũ nostrũ ad hoc conuertere debemus, vt ei placeamus. Hoc porro studiũ est charitas & ex charitate. Non tamen sic monemur vt placeamus proximo: quia hoc non requiritur ad dilectionem proximi, vt ei placeamus semper: quia si deberemus ei semper placere, oporteret vt voluntati eius conformarem nos. Nunc autem, quia proximi nostri voluntas non est semper sincera & bona, vt illi cõsentiamus & obediamus: & ideo possumus boni esse, proximũ diligere, & tamen nõ placere ei. Exẽpli gratia: Quia si ipse malus est, non amans bonũ, cupiens quod non est secundum Deum, si vellemus ei in hoc placere, vt assentiremus ei, iam non essemus boni, neque ipsum, neq; Deũ diligentes. Quod si voluntati eius praua resistimus, eumq; corripiamus, reuera diligimus eum, licet ei non placeamus. Vnde latrones sibi metipsis cõplacent, suntq; sæpenumero eiusdẽ voluntatis & voti, & tamen non diligunt, scilicet ea dilectione, quã Dñs præcipit: quia quando Dominus mandauit dilectionẽ proximi, dedit etiã formã dilectionis, dicens: *Hoc est præceptũ meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Ita non diligunt se homines mali, latrones, incesti, & potatores, sicut Christus: quia non in bono, non in Deo, non ad beatitudinẽ æternã, sed in diabolo & ad æternam damnationem sese diligunt. Ergo non iubemur semper & omni proximo placere, sed iusti esse erga proximũ, id est, vt faciamus ei sicut faciendum est, & sicut vellemus nobis fieri, procuremus ei salutem & bona animæ (etiam si ipse talia non requirat) & negemus ei salutem eius contraria, etiam si ipse concupiscat. Pertinet tamen etiam ad iustitiam, vt in his quæ licita sunt, quæ Deum non offendunt, & nostram salutem non impediunt, nec proximi, placeamus

iustitia vera quid sit. Luca 7.
Ioan. 3.
Act. 7.
Psalm. 115.

Benedicti sancti iustitia quæ facta fuerit.

placere quomodo possumus Deo.

placere proximo quando debeamus.

Ioan. 13.
Ioan. 15.

Mali quomodo se diligat. Proximo quam debeamus.

kk proximi

VI
22

proximo, faciamus eius voluntatem, quaramus eius pacem & consolationem. Hæc ergo dixi, quo ostenderem, quam conuenienter describatur dilectio Dei per hoc, quod placemus: quia quanto plus diligimus, tanto plus placemus, & e contra. Dilectio verò proximi describitur per hoc quod est iustum. Dixi ergo charissimi fratres, quomodo S. Pater Benedictus commendatur in prædictis verbis (scilicet, placuit Deo, & inuentus est iustus) à perfectione charitatis, quæ est perfectio & cõsummatio omnium virtutum. Placuit enim Deo, nec potuisset ei placere, nisi omnia fecisset, quæ illi sunt beneplacita. Fuit namq; iustus ad proximum, nec fuisset, nisi omnia fecisset proximo, quæ debuit facere, & quæ sibi ipsi vellet fieri. Verum, vt hæc quæ dicimus laudius capiantur, paulò altius reperenda, fufiusq; explicanda sunt. Et primo quidem vt ab hoc S. Patre Benedicto sumamus exemplum, qui vt iam recitatum est, placuit Deo, & inuentus est iustus: ita nos quoq; omnia quæ facimus vel cauemus, finem ponamus, scilicet ad beneplacendum Deo: Vt videlicet in quouis opere si quis interrogaret nos, quare faciamus, respondere possimus veraciter, vt placeam Deo. Qui sic facit, omnia scilicet dirigendo in Deum & faciendo ad beneplacendum Deo, semper in omnibus meretur, etiam his quæ alias non essent meritoria. Et hoc est principale quod Deus inspicit & ei gratum est, scilicet desiderium ei placendi, & studium in aliquo illi gratificandi: qui tamen operibus nostris non aget, nec ipse nos inspicit, nisi propter hanc bonam voluntatem: quia sic facere, est charitatem habere & ex charitate operari. Et si proximus finis & immediatus non sit in Deum, si tamè sit ordinatus in Deum per media aliqua, ita quod vltimus finis est in Deum directè, omnes medijs fines reputantur in Deum, & omnia intermedia opera facta sunt meritoria, sibi inuicè subordinata. Sumamus huius rei exemplum, quo clarius quod incedimus, explicemus: Est aliquis finis immediatus in quem refertur proximè intentio operantis sine medio & ille quandoq; est simul vltimus, quia non refertur ulterius, sed ibi quiescit. Aliquando refertur in alium, & ille alius in alium, donec venitur ad vnũ, vbi est status, & ille est vltimus. Quando ergo ille vltimus est Deus siue sit mediatus, per aliquos medios fines intentus, siue immediatus sit opus semp meritorium. Verbi gratia: Aliquis intrauit hic ad concionem, immediatè dirigendo intentionem ad hunc finem scilicet, quod velit placere Deo, ita quod si etiam nihil proficeret in concione, tamen propter Deum vult audire verbũ Dei. Iste finis est immediatus, estq; vltimus, quia non est referibilis in alium: ideo fecit meritorie, & opus eius est bonum. Alius intrauit huc, vt audiat concionem propter obedientiam, quando quidem sic vult prælati autoritas. Ille est immediatus finis, & primo intentus, sed non est vltimus: quia potest adhuc interrogari, quare seruat obedientiam istam, vel quare vult esse obediens. Si dicit propter Deum ille finis est vltimus in Deum: & propter hunc etiam primus est in Deum, licet non immediatè, sed mediante secundo: ergo est bonus & meritorius. Sed si diceret, Ego volo esse obediens, ne pœnam incurram. Ecce iam non ordinat in Deum, sed ad vitandam pœnam: & sic etiam illius finis non ordinatur in Deum, qui fuit, audire concionem propter obedientiam: & ideo nullus horum meritorius est. Aliud adsumamus exemplum: Aliquis vadit ad forum. Quare? Ad emendum scilicet calceos. Quare enim

Placendi Deo
desiderium
quam sit Deo
acceptum.
Psalm. 3.

Referenda
quomam sint
omnia in
Deum.

Finis omnis
nostri operis
quo tendat.

calceos? Ad eundem ad S. Iacobum. Quare ad S. Iacobum? Pro peccatis suis, & ad reconciliandum se Deo. Hic est illius vltimus finis est que bonus, & ideo meritorius: & propter hunc finem omnes alij priores sunt Deo accepti, merito que digni. Exemplum item aliud proponamus: Aliquis seruit Domino alicui. Quare? Ad emerendum stipendiū. Quare? Ut det eleemosynam pauperi mulieri. Quare? Ad alliciendum eam ad amorem & inde ad peccatum. Ecce vltimus finis est malus & cum peccato: & propter hunc etiam omnes alij mali sunt. Qui si fuisset bonus, alij priores etiam fuissent boni. Ecce charissimi fratres quantum iuuat ordinare ad bonum finem, per intentionem, opus suum. Cōtingit subinde tres facere vnum idemq; opus pari labore: vnus ordinat finem suum ad placendum Deo & meretur vitam æternam: alius ad placendum hominibus, vel alium illicitum finem, & meretur æternam damnationem: tertius ad nullum finem ordinat, sed facit quasi irrationalis bestia, quæ vadit ad stabulum, ad præsepe, ad aquam, ad pascua, ad domum, ex quadam assuetudine. Sunt quedam opera, quæ nullo modo, nulloque tempore possunt bona intentione fieri, vel ad bonum finem dirigi, vt fiant bona, vt sunt ea quæ ex suo genere sunt mala, & à Deo prohibita, vt sunt sacrificare idolo, incantationes facere, consilium querere vel auxilium à diabolo vel à diuinatoribus, mentiri, fornicari, id est, extra cōiugium copulari, &c. ista semper sunt mala, & nunquam possunt Deo place- re, qualicunq; sine fiant, etiam si sequeretur effectus bonus inde, vt liberatio alicuius à morte, &c. vt si coniugata sciret maritum suum interficiendum, ex dilectione ad maritum vellet adulterium committere cum iudice, vt liberet virum à morte. Quod non licet vtiq;. Mala tamen quandoque suscipiuntur, vel non puniuntur propter effectus bonos, vel ad vitanda maiora mala. Aliqua item sunt bona ex suo genera, & fieri possunt bona intentione, vel ad bonum finem, & manere bona vel fieri meliora: quæ nihilo secius possunt fieri ad malum finem, & fieri mala ex ordinatione peruersæ intentionis, sicut iam dixi. Eleemosynam namque dare, vel celebrare ex suo genere est bonum. Sed eleemosynam dare ad prouocandum mulierem in peccati consensum, vel celebrare principaliter propter pecuniam, est malum, licet Missa in se tamen maneat bona. Facilius est opus facere malum, quam bonum: quia si debet esse bonum, oportet finem & omnes circumstantias esse bona. Si vna earum fuerit mala totum illud opus amittit bonitatem & destruitur, quia ad faciendum malum opus, sufficit vel vnā conditionem apponere malam. Ex vna nāque conditione bona non fit bonū opus, sed oportet quod omnia sint bona, quæ conueniunt ad tale opus. Sunt iterū aliqua opera qua ex suo genere nec bona nec mala sunt, sed indifferentia ad vtrumq; sunt secundum intentionē, sicut bibere, comedere, dormire, laborare: & alia multa, quæ ex se nec bona, nec mala sunt, sed iudicanda sunt, secundum quod per intentionem ordinantur. Si namq; comedimus propter obedientiā, meritoriu est: si propter sustentationē vitæ, vt simus validi ad seruendū Deo, meritoriu est. Si comedimus (intellige tempore licito & non ultra mensuram) ad cauendam singularitatem, & ne grauemus aspectū aliorū abstinentia singulari, scilicet propter pacē aliorū, vt cōcordemus nos cōmunitati, meritoriu est: si propter delectationē tantum cibi, iā est peccatū:

Opera quæ nullo pacto possunt vel reputari bona si- cili intentione,

Mala quæ dā cur non puniuntur.

Bona quæ nullo modo possunt fieri mala intentione.

Opus aliquod quæ nullo modo & Deo gratum illud edificant.

Operū quæ nullo modo indifferentia sint ad bonū & malum.

Opus indifferens qui non ultra mensuram ad cauendam singularitatem, & ne grauemus aspectū aliorū, vt cōcordemus nos cōmunitati, meritoriu est: si propter delectationē tantum cibi, iā est peccatū:

kk 2 quia

Delectatio
quæ sentitur
comedendo,
&c. quando
fit bona vel
mala.
Abstinere à
delectabili-
bus quando
fit merito-
rium.

Abstinencia
quorundam
philosopho-
rum qualis
fuerit.
Crates phi-
losophi opè
contemptus
quarus.
Philosopho-
rum studia
pro virtuti-
bus quo spe-
ctantur.

Iustitia quæ-
sit.
Proximus
n. sic ut sit
triplex.

Bernardus.

Prælati no-
stris quænam
dabeamus.
Prælatorum
indignitas
quanta sit pa-
tenda.
Rom. 13.
Quibuscum-
viuimus quæ-
nam debeat-
mus.

Prælati quæ-
suis subditis
debeant.

Corpori pro-
prio quænam

quia licet non possumus quin comedendo sentiamus delectationem, vel naturaliter placeat tanquam naturæ conueniens (hoc enim sentire in se non est peccatum) sed comedere propter delectationem, ut delectatio sit finis, quæ quærimus in cibo, hoc est peccatum. Abstinerere autem à tali delectatione, & similibus, non statim & de se est meritorium, nisi fiat ad minus vltimo fine, ut placeat per hoc Deo: quia potest fieri immediatè, ut caro humilietur & castigetur, ne insurgat & preualeat contra spiritum: vel ad faciendam penitentiam quando licita subtrahimus nobis, quia multa commissimus illicita contra Deum: si tamen vltimè referatur ad Deum, est vtiq; meritorium. Legitur de quibusdam philosophis gentiliū qui temperatissimè vixerunt in cibo & potu, terrena omnia contempserunt & abiecerunt, ex quibus fuit Crates, qui diuitias iactauit in mare, dicens: Itē pessimæ diuitiæ, ego mergam vos in profundum, ne mergar à vobis, &c. & tamen nihil profuit eis ad salutem. Quare nihil profuit? Quia non ordinauerunt ad debitum finem, ut per hoc placerent Deo, sed ne grauarentur curis pro diuitijs, ne superfluitate cibi vel potus intellectus eorum obfuscaretur, vel impediretur à philosophando & quarendo sapientiam. Ipsi etiam studebant mortificationi passionum & virtutibus maximè: quidam eorum ad habendam quietem cordis, & virtutem diligebant propter seipsam tanquam aliquod pulchrum, vltèrius non referendo: ideo etiam non peruenerunt ad veras virtutes. In scholis disputabant & persuadebant vnum esse Deum, & in templo adorabant idola. Hæc paulo fusius tractata sint, propter ea verba quæ dicta sunt de hoc S. patre Benedicto, quod scilicet placuit Deo. Secundo loco admonendi sumus, alteram charitatis partem seruare, ut simus iusti in proximum. Iustitia, sicut ante dixi, virtus est, quæ reddit vnici quæ quod suum est. In triplici autem differentia est proximus noster. Aut enim est nobis superior, vel æqualis, vel inferior. Cuilibet eorum aliquid debemus: quod si reddimus, tunc iusti censemur, & charitatis legem adimplebimus. Hæc autem concinnè & pulchrè describit S. pater Bernardus in sermone tertio de Adætu Domini, dicens: Tribue tribus quæ sua sunt. Redde superiori, redde inferiori, redde æquali, cuiq; quod debes. Redde inquam, reuerentiam prælato & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est. Nec enim sufficit exterius obtemperare maioribus nostris, nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Quod etsi tam manifestè innouerit indigna prælati alicuius vita, ut nihil omnino dissimulationis, nihil excusationis admittat: propter eum tamen, à quo est omnis potestas, ipsum quem modo talem nouimus, excessum reputare debemus, non presentibus personæ meritis, sed ordinationi diuinæ & dignitati ipsius officij deferentes. Sic & fratribus nostris, inter quos viuimus, ipso iure fraternitatis & societatis humanæ consilij sumus & auxiliij debitores. Hæc enim volumus ut & ipsi nobis impendant. Consilium, quo erudiatur ignorantia nostra: auxilium, quo uentur infirmitas nostra. Porro, si cui fortè prælati es, huic sine dubio teneris debitor sollicitudinis amplioris. Exigit à te, & ipse custodiam, & disciplinam. Custodiam quidem, ut possit cauere peccatum: disciplinam vero, ut quod minus cauit, minimè maneatur impunitum. Quod etsi nemini fratrum præesse videris, habes tamen sub te cui custodiam hanc & disciplinam oportet.

oporteat exhiberi. Dico autem corpus tuum quod sine dubio regendum accepit spiritus tuus. Debes ei custodiam, ut non regnet in eo peccatum, nec membra tua arma fiant iniquitati. Debes ei & disciplinam, ut dignos faciat fructus penitentiae, castigatum & subditum seruituti. Ecce charissimi, ut S. Bernardus pulchre iam descripsit, debemus superioribus reuerentiam & obedientiam, aequalibus consilium & auxilium, inferioribus vel corpori nostro (quod est inferius spiritu) custodiam & disciplinam. Verum, non possumus singula fufius declarare, propter breuitatem seruandam: sed accipiamus vnum quod ad festiuitatem praesentem magis conuenit, scilicet quod proximis debemus consilium & auxilium. Cogitate fratres, si quis inter nos in aduersitate, anxietate & perplexitate dubius esset, nesciens quomodo posset releuari, quantum putatis desideraret consilium sanum? Et cum illud agnouerit, quantum desideraret auxilium, quam libenter vellet omnium corda sibi inclinata & compacientia fore, & auxilium sibi impendi? Qualem ergo eiusmodi homo animum alterius erga se vult haberi, talem habeat & ipse erga proximum, ita ut semper cum pauperem, tribulatum & infirmum inspexerit, interroget seipsum: Si tu esses in tali necessitate vel tentatione, quid cuperes? Respondet illi cor suum: Ego vellem consolari, mihi consuli, iuari. Hoc ergo faciat etiam alteri. Quum autem tu talis fueris, inspirabit Deus etiam alteri, qui pro te sollicitus sit, sicut tu pro alio. Verum, haec quae dicimus melius exemplis sanctorum, quam verbis persuadebimus. Validiora, inquit, ille sanctissimus doctor & Pontifex Gregorius sunt exempla, quam verba. Hic idem in libro II. Dialogorum refert inter caetera vitae gesta huius sanctissimi patris Benedicti (cuius festiuitate haec dies solennis est) quod is ex nobilibus parentibus progenitus fuerit secundum seculum. Qui posteaquam utcumque in liberalibus, ut vocant, studiis institutus esset, non solum studia ipsa, sed & parentes, notos, substantiamque dereliquit, in puerili penè aetate adhuc constitutus, locumque aptum ad seruiendum conditori liberius, sibi delegit. Quem non modo ob singularem mentis puritatem, humilitatem, castitatem, sobrietatem aliasque virtutes eius, sed & propter prophetiae gratiam, miramque erga suos inimicos mansuetudinem & charitatem, minimè dubitavit idem solennis & fortis Ecclesiae columna Pontifex idem sanctissimus D. scilicet Gregorius in eodem dialogorum libro, Moysi & Heliae aequiparare. Nec dissimilia scribunt Severus Sulpitius & Gallus de S. Turonensium Episcopo Martino: qui utique piissimus & misericordissimus pater pauperum, adiutor & consolator omnium tribulatum fuit. Qui etiam omnia quae habuit ex praetatis affectu in pauperes erogauit, adeo ut ante episcopatum & in episcopatu etiam vestimenta sibi necessaria à corpore subtraheret, & egenis daret. Paulinus quoque S. episcopus Nolanæ ciuitatis, postquam omnia sua in egenos & captiuos contulisset, ut testis est D. Gregorius in libro II. dialogorum, cap. I. tantum seipsum ad redimendum captiuum viduae filium vendi fecit, & magno cuidam principi, ut puta regis Vuandalorum genero, in vilissimo opere, scilicet horti cultura fideliter diu seruiuit, spiritu prophetiae miraculorumque gloria illustris. Sanctus quoque Mamertinus spoliatus pallio à latronibus, reuocauit eos, dicens se adhuc habere denarium vnum, quem rogauit ut

quisque debeat.
Roman. 6.
Marth. 1. 4.
Luca. 3.

Gregorius.

Benedicti abbatis ortus quis.

Benedictus cur Moysi & Heliae aequalis.
Seuerus.
Gallus.
Martini sancti liberalitatis.
Paulini episcopi charitatis quanta.
Gregorius.

Mamertinus sanctus contemptor re-

rum percun-
tium quantus
fuerit.
Elizabeth re-
gina charitas
erga paupe-
res.

Hadeuigis
reginae humi-
litas quanta.

Pietatis ope-
ra qui exer-
cenda.

Eleemosyna
quando sit
merito dig-
na.

Pauper quo-
modo elec-
mosynam tri-
buat.

tollerent, si forte in itinere illis posset necessarius fore. Traditum quoque memoriae posterorum est de S. Elizabeth regis Hungariae filia nobilissima Lantgrauij Turingiae coniuge, quae tanta fuisse legitur pietatis & liberalitatis in pauperes & desperatos homines, vt matrem eam pauperum omnes praedicarent. Quae non modo pauperes & inopes liberalissime alebat, sed & nudos vestiebat, mortuos sepeliebat, infirmos visitabat, caeteraq; Christiane pietatis opera in pauperes & miseros desolatosq; strenue exercebat, ipsisque sicut fideliter, ita & humiliter inserviebat.

Quae omnia in ipsius quoque matertera sancta videlicet Hadeuige regina regis Poloniae coniuge non modo deuotissima & liberalissima, sed & humilissima excelluisse constat, adeo vt illa genibus flexis pauperibus eleemosynam daret, eorumq; manus oscularetur. Verum, quoniam haec omnia spectant, nisi vt ea nos quoque in aedificationis exemplum trahere debeamus. Debemus namque ex talibus viuis exemplis discere & moueri ad compassionem, pietatem, charitatem reliquaq; Christianae pietatis officia erga proximum. Quod si non habemus, quod demus de temporalibus rebus, demus de corpore nostro officia membrorum nostrorum, laborem, sollicitudinem, seruitium, consolationem, orationem infirmis & egentibus, quibus quicquid fecerimus eleemosyna est. Demum offeramus voluntatem bonam maiora faciendi, si possemus. Haec namque voluntas bona faciendi operis ubique sufficit, etiam sine effectu, dum facultas deest operandi. Nam si adesset operandi facultas, voluntas bona sola, hoc est, absque opere, non sufficeret. Idcirco cum non potestis eleemosynam dare, habeatis compassionem & dandi voluntatem, & habebitis meritum aequale cum diuite porrigente eleemosynam, si charitas par fuerit: quia meritum non facit ipsam munus, sed charitas, ex qua pensatur munus, & propter quam respicit Deus ad munus: vnde nec munus Deo placeret sine charitate, id est, sine bona voluntate. Potest contingere non habentem dare eleemosynam plus mereri eo, qui habet, & dat, si maiorem habet voluntatem dandi & compassionis affectum. Potest etiam huic egeno, vel non habenti vnde tribuat, compassionis affectus maior inde oriri, id est, ex sua paupertate. Nam diues qui tribuit, inde consolatur: quia paupertatem egeni subleuauit. Qui autem & ipse egenus est, videns alterius egeni inopiam compatitur, nec consolatur, sed crescit compassio & anxietas in corde eius: quia non habet vnde posset inopiae alterius subuenire, inde etiam crescit meritum. Postremo, cogitur etiam orare impellente charitate pro egeno, quem iuuare non potest ad Deum: qui potest: & hinc iterum crescit meritum ex hac occasione pro diuite. Demum habet & ipse suae propriae paupertatis meritum, in quo rursus excedit diuitem. Ecce charissimi fratres, non debetis iam dolere si actualiter vel opere non potestis exercere omnia opera misericordiae ab extra: quia mentaliter & voluntate omnia potestis, si modo bonam voluntatem habueritis, quam praestet nobis Dominus noster Iesus Christus in secula benedictus, Amen.